

Paziņojums par līdzdalības iespējām likumprojekta „Personvārda un tautības ieraksta maiņas likums” izstrādes procesā

Publicēts: 19.02.2020.

Paziņojums par līdzdalības iespējām tiesību akta izstrādes procesā

1.
Dokumenta veids
Likumprojekts
2.
Dokumenta nosaukums
„ Personvārda un tautības ieraksta maiņas likums”
3.
Politikas joma un nozare vai teritorija
Tieslietu politika
4.
Dokumenta mērķgrupas
Latvijas pilsoņi, Latvijas nepilsoņi, personas, kurām Latvijā piešķirts bezvalstnieka, bēgļa vai alternatīvais statuss vai pagaidu aizsardzība, ja vēlēšies mainīt personvārdu vai tautības ierakstu.
Likumprojekts attiecas uz personām, kuras vēlas mainīt personvārdu vai tautības ierakstu un kuras sasniegušas 15 gadu vecumu, ievērojot šajā Likumprojektā noteiktos izņēmumus.
5.
Dokumenta mērķis un sākotnēji identificētās problēmas būtība
Problēmas būtība: Praksē piemērojot Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likumu, konstatēta virkne problēmu, piemēram, atšķirīga izpratne par termiņiem (kas ir dzimtais uzvārds un kas ir dzimtas uzvārds) kā arī to neatbilstība Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likumam; iztrūkst regulējums, lai jebkurā brīdī persona varētu atgūt dzimto uzvārdu (ja personai ir bijušas vairākas laulības) vai pirmslaulības uzvārdu (nešķīrot laulību), atgriezties pie sava pirmslaulības uzvārda un tam pievienot otra laulātā uzvārdu, iegūt tēva vai mātes esošo uzvārdu (lai visa ģimene būtu vienā uzvārdā), kā arī konstatētas citas situācijas,

kad, saskaņā ar šā brīža regulējumu, nav iespējams mainīt personvārdu, tajā skaitā nepilngadīgajiem. Tāpat konstatēts, ka valsts nodevas maksāšanas kārtība neatbilst normatīvajam regulējumam.

Saskaņā ar Civillikuma 151. pantu bērna uzvārdu nosaka pēc vecāku uzvārda. Ja vecākiem ir dažādi uzvārdi, bērnam saskaņā ar vecāku vienošanos dod tēva vai mātes uzvārdu. Ja vecāki nevar vienoties par bērna uzvārdu, to nosaka pēc bāriņtiesas lēmuma. Ar 2012. gada 29. novembra likumu „Grozījumi Civillikumā” tika izslēgta Civillikuma 151. panta otrā daļa, kura noteica, ka nepilngadīgie bērni vecāku uzvārda maiņas gadījumā iegūst uzvārdu iepriekšnoteiktajā kārtībā, līdz ar to trūkst regulējuma, kas noteiktu to, ko darīt ar bērna uzvārdu pēc vecāku uzvārda maiņas. Rodas situācija, ka bērns ir uzvārdā, kurš nav nevienam no vecākiem.

Likumprojekta mērķis:

Tā kā šobrīd spēkā esošajā regulējumā lietotā terminoloģija neatbilst Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likumam, nepieciešama terminoloģijas saskaņošana.

Tāpat plānots palielināt subjektu loku, kam būs iespēja mainīt personvārdu, paredzot vairāk vārda un uzvārda maiņas pamatus nekā līdz šim.

Plānots paredzēt iespēju personai, kura ir atraitnis, atgūt savu dzimto vai pirmslaulības uzvārdu, jo līdz šim arī šāda iespēja personām nepastāvēja. Likumprojektā paredzēts īpaši atrunāt iespējas mainīt personvārdu personai, kura nav sasniegusi 15 gadu vecumu, nosakot, ka bērni līdz 15 gadu vecumam personvārdu varēs mainīt, ja:

1. kāds no vecākiem ir notiesāts par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu (šajā gadījumā jāizvēlas kāds no personvārda maiņas pamatiem, jo vecāka sodāmība ir tikai priekšnosacījums);
2. dzimšanas fakts reģistrēts ārvalstī, un personvārda maiņai piekrīt abi vecāki. Šobrīd bērniem, kuriem dzimšanas fakts ir reģistrēts ārvalstīs un kāds no vecākiem nav notiesāts par tīša smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, nav iespēja Latvijā mainīt personvārdu.

Tāpat persona, kura nav sasniegusi 15 gadu vecumu, uzvārdu vai tautības ierakstu varēs mainīt vienlaicīgi ar vienu no vecākiem (uz jauno vecāka uzvārdu vai tautību), un uzvārda vai tautības ieraksta maiņai bērnam piekrīt abi vecāki. Šajā gadījumā uzvārdu vai tautības ierakstu plānots mainīt viena iesnieguma ietvaros (iesniegumu iesniedz tikai vecāks, kurā izteikts lūgums mainīt uzvārdu vai tautības ierakstu arī bērnam) un par to tiks pieņemts viens uzvārda vai tautības ieraksta maiņas lēmums.

Tā kā viens no biežāk izmantotajiem personvārda maiņas pamatiem ir apgrūtināta iekļaušanās sabiedrībā, lai novērstu šo personvārda maiņas pamata izmantošanu nepamatotos nolūkos, plānots noteikt argumentēta skaidrojuma, kurā sniegta informācija par iemesliem, kas apgrūtinā personas iekļaušanos sabiedrībā un kā izvēlētais personvārds veicinās personas integrēšanos sabiedrībā, iesniegšanas obligātumu. Kā arī paredzēt iespēju Dzimtsarakstu departamentam īpašos gadījumos prasīt viedokli vai atzinumu citām iestādēm, ja, lai pieņemtu lēmumu, jāanalizē jautājumi, kas nav departamenta kompetencē.

Tāpat ar Likumprojektu plānots palielināt valsts nodevas likmi par personvārda vai tautības ieraksta maiņu uz 150 *euro* (līdz šim 71,14 *euro*). Valsts nodeva 150 *euro* plānota arī tad, ja persona maina gan vārdu, gan uzvārdu, proti, nesummējot likmi par vārda maiņu 150 *euro* un uzvārda maiņu 150 *euro*. Valsts nodevas apmēra palielināšana argumentēta ar vēlmi veicināt sabiedrības pārdomātāku rīcību, mainot personvārdu un tautības ierakstu. Pēdējo gadu tendence liecina, ka vārda, uzvārda maiņa tiek uztverta kā modes lieta. Minētais palielinājums saistīts ar to, ka valsts nodevas mērķis ir personu darbību regulēšana (kontrolēšana, veicināšana, ierobežošana) un nav tiešā veidā saistīts ar institūcijas veiktās darbības izmaksu segšanu, valsts nodevas palielināšana ir preventīva darbība, kas palīdzētu formēt sabiedrības nopietnāku attieksmi pret nepārdomātu lēmumu pieņemšanu. Šobrīd konstatēta ne tikai nepārdomāta lēmumu pieņemšanas tendence, bet arī ļaunprātīga normatīvā regulējuma izmantošana. Personvārda un tautības ieraksta maiņa nav pirmā nepieciešamība, tai piemīt ekskluzīvs raksturs.

Atvieglojums valsts nodevas samaksā ir noteikts nepilngadīgām personām, kuras sasniegušas 15 gadu vecumu, paredzot, ka par personvārda vai tautības ieraksta maiņu valsts nodeva būs 50 *euro*.

Tāpat ar Likumprojektu plānots noteikt to subjektu loku, kas no valsts nodevas par personvārda vai tautības ieraksta maiņu ir atbrīvotas:

- 1) persona līdz 15 gadu vecumam;
- 2) persona, kura pašreizējo tautības ierakstu vēlas mainīt pret tautības ierakstu "lībietis (līvs)";
- 3) nepilngadīga persona, kuras atrodas ārpusģimenes aprūpē.

Personvārda un tautības ieraksta maiņas process ir sadalīts, proti, lai atvieglotu personai, kas vēlas mainīt personvārdu vai tautības ierakstu, iesnieguma iesniegšanu, to var izdarīt jebkurā personai izdevīgākajā dzimtsarakstu iestādē. Tāpat dzimtsarakstu iestāde savāc lēmuma pieņemšanai nepieciešamos dokumentus un lietas materiālus nosūta Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamentam.

6.

Dokumenta izstrādes laiks un plānotā virzība

2 nedēļas pēc sabiedriskās apspriešanas termiņa beigām Likumprojekts tiks virzīts izsludināšanai Valsts sekretāru sanāksmē.

7.

Dokumenti

Likumprojekts (TMLik_211015_PVL) un tā sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) (TMAnot_211015_PVL).

8.

Sabiedrības pārstāvju iespējas līdzdarboties

Lai informētu sabiedrību par Likumprojektu un dotu iespēju izteikt par to viedokļus, Likumprojekts saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 13.punktu ievietots Tieslietu ministrijas mājaslapā. Sabiedrības pārstāvjiem ir iespēja līdzdarboties Likumprojekta izstrādē, sniedzot rakstisku viedokli par Likumprojektā iekļauto regulējumu, kā arī priekšlikumus Likumprojekta uzlabošanai.

9.

Pieteikšanās līdzdalībai

Sabiedrības pārstāvjiem ir iespēja divu nedēļu laikā (līdz 2015.gada 10.novembrim) no Likumprojekta ieviešanas Tieslietu ministrijas mājaslapā internetā www.tm.gov.lv sadaļā Sabiedrības līdzdalība izteikt savu viedokli rakstveidā Tieslietu ministrijai vai elektroniski uz e-pasta adresei: dzimts.dep@tm.gov.lv.

10.

Cita informācija

Nav.

11.

Atbildīgā amatpersona

Par Likumprojektu izstrādi atbildīgā amatpersona ir Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta direktore Solvita Saukuma-Laimere, tālr.:+371 67226222, e-pasts: Solvita.Saukuma-Laimere@tm.gov.lv

Pievienotie dokumenti

[TMAnot_210115_PVL.docx](#)

[TMLik_211015_PVL.docx](#)

<https://www.tm.gov.lv/lv/pazinojums-par-lidzdalibas-iespejam-likumprojekta-personvarda-un-tautibas-ieraksta-mainas-likums-izstrades-procesa>